

25. U.S.: reported murder and nonnegligent manslaughter cases 2022 | Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/191134/reported-murder-and-nonnegligent-manslaughter-cases-in-the-us-since-1990/> (дата звернення: 27.03.2024).
26. U.S.: reported robbery cases 2022 | Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/191139/reported-robbery-cases-in-the-us-since-1990/> (дата звернення: 27.03.2024).
27. UCR Summary of Crime in the Nation, 2022. URL: <http://surl.li/sanqr> (дата звернення: 26.03.2024).

Крушинський С. А.

кандидат юридичних наук, професор

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

e-mail: decan_uf@univer.km.ua

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ПІДОЗРЮВАНОВОГО НА ОСКАРЖЕННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ В ОБ'ЄДНАНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Законом України № 2147-VIII від 03 жовтня 2017 р. (підпункт 23 пункту 7 розділу 4) було внесено зміни до ч. 1 ст. 303 КПК України і передбачено можливість оскарження «повідомлення слідчого, прокурора про підозру після спливу одного місяця з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку або двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину, але не пізніше закриття прокурором кримінального провадження або звернення до суду із обвинувальним актом – підозрюваним, його захисником чи законним представником» [1].

Пунктом 4 § 2 «Прикінцеві положення» розділу 4 зазначеного Закону України передбачено, що «підпункти 11-27, 45 пункту 7 § 1 цього розділу вводяться в дію через три місяці після набрання чинності цим Законом, не мають зворотної дії в часі та застосовуються до справ, по яких відомості про кримінальне правопорушення, внесені в Єдиний реєстр досудових

розслідувань після введення в дію цих змін» [1]. Вказані зміни до КПК України набули чинності 16 березня 2018 р.

Відповідно до положень ст. 58 Конституції України закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи [2]. Згідно з цим принципом дію нормативно-правового акта в часі потрібно розуміти так, що вона починається з моменту набрання цим актом чинності і припиняється з втратою ним чинності. Тобто до події, факту застосовується той нормативно-правовий акт, під час дії якого вони настали чи мали місце (таке тлумачення надане Конституційним Судом України у рішенні від 09 лютого 1999 р. № 1-рп/99) [3].

Формою реалізації ч. 1 ст. 58 Конституції України є положення ч. 1 ст. 5 КПК України, яка регулює дію норм кримінального процесуального закону в часі та згідно з якою «процесуальна дія проводиться, а процесуальне рішення приймається відповідно до положень цього Кодексу, чинних на момент початку виконання дії або прийняття такого рішення» [4]. Таким чином, пункт 4 § 2 «Прикінцеві положення» розділу 4 Закону України № 2147-VIII суперечить ч. 1 ст. 5 КПК України.

Тобто парламентом створено ситуацію, коли фактично існує дві чинні редакції ч. 1 ст. 303 КПК України: одна застосовується до проваджень, в яких відомості про кримінальне правопорушення внесені до ЄРДР до 16 березня 2018 р., а друга – після цієї дати. При цьому вони передбачають різний обсяг права підозрюваного щодо права на оскарження повідомлення про підозру, що суперечить принципу правової визначеності, який є невід'ємною складовою засади верховенства права. Крім того, закон не встановлює порядку дії його положень щодо об'єднаних кримінальних проваджень, які складаються зі «старих» проваджень, зареєстрованих в ЄРДР до 16 березня 2018 р., та «нових» проваджень, зареєстрованих в ЄРДР після 16 березня 2018 р.

Зміст принципу правової визначеності полягає у передбачуваності законодавства. Конституційний Суд у рішенні від 22 вересня 2005 р. № 5-рп/2005 вказав, що «із конституційних принципів рівності та справедливості випливає вимога визначеності, ясності й недвозначності правової норми, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці й неминуче призводить до сваволі» [5].

Вимога правової визначеності охоплює, зокрема, й те, що застосування норм права має бути «передбачуваним» для особи і кожен має право сподіватися на те, що норми права будуть застосовані до нього так само, як вони застосовуються до інших осіб, що опинилися у подібній ситуації. Відповідно до прецедентної практики Європейського суду з прав людини (наприклад, справа «Аманн проти Швейцарії», рішення від 16 лютого 2000 р.), норма є «передбачуваною», якщо вона сформульована з достатньою чіткістю, що дає змогу кожному, хто потребує відповідної консультації, регулювати свою поведінку.

Актуальна практика Верховного Суду (постанова Касаційного кримінального суду ВС від 23 квітня 2020 р. [6], постанова Касаційного кримінального суду ВС від 31 жовтня 2022 р. [7]) завідчує, що положення пункту 4 § 2 «Прикінцеві положення» розділу 4 Закону України № 2147-VIII слід тлумачити таким чином, що положення підпунктів 11-27, 45 пункту 7 § 1 цього розділу підлягають застосуванню щодо об'єднаних кримінальних проваджень, які складаються зі «старих» проваджень, зареєстрованих в ЄРДР до 16 березня 2018 р., та «нових» проваджень, зареєстрованих в ЄРДР після 16 березня 2018 р.

Крім того, слід також враховувати, що факт об'єднання матеріалів досудового розслідування, зареєстрованого в ЄРДР до 16 березня 2018 р., та матеріалів досудового розслідування, зареєстрованого в ЄРДР після 16 березня 2018 р., в одне провадження відбувається після набуття чинності

змінами до КПК України, передбаченими п. 4 § 2 «Прикінцеві положення» розділу 4 Закону України № 2147-VIII, тобто об'єднане провадження виникає після 16 березня 2018 р., а значить на нього повинне поширюватись законодавство чинне на момент об'єднання.

Такими чином, з урахуванням змісту ч. 1 ст. 5 КПК України, правових висновків Верховного Суду вважаю, що *підозрюваний, його захисник чи законний представник мають право оскаржити повідомлення про підозру в об'єднаному кримінальному провадженні, яке складається з проваджень, зареєстрованих в ЄРДР до 16 березня 2018 р., та проваджень, зареєстрованих в ЄРДР після 16 березня 2018 р.* на підставі п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК України за умови спливу граничного строку досудового розслідування, передбаченого ч. 3 ст. 219 КПК України – одного місяця з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку або двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03 жовтня 2017 року. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147%D0%B0-19#n58>.
2. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Верховна Рада України*. URL: <http://http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-вр>.
3. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним зверненням Національного банку України щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 58 Конституції України (справа про зворотну дію в часі законів та інших нормативно-правових актів) від 09 лютого 1999 року № 1-рп/99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-99#Text>.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
5. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 92, пункту 6 розділу X «Перехідні положення» Земельного кодексу України (справа про постійне користування земельними ділянками) від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-05#Text>.
6. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 23 квітня 2020 року (справа № 310/9496/19). *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88979546>.

7. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 31 жовтня 2022 року (справа № 753/12578/19). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107219619>.

Максименко А. В.

студентка 4 курсу, спеціальність «081-право»
Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди
e-mail: albina.maximenko03@gmail.com

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Злочинність неповнолітніх вирізняється своїми особливостями у загальній системі кримінальної юстиції та потребує комплексного підходу щодо вдосконалення механізму захисту прав дітей та підлітків. Не викликає сумнівів той факт, що попередження правопорушень та злочинів серед неповнолітніх значно краще, ніж застосування до них покарання, адже злочинцями не народжуються, ними стають. Відтак, дуже значна роль в процесі виховання підростаючого покоління покладається на державу та її органи.

У сучасній Україні існує безліч проблем щодо здійснення як досудового розслідування так і під час судового розгляду певних категорій судових справ. Прокуратура, на яку покладено функцію з організації процесу досудового розслідування, визначення напрямів розслідування та координація процесуальних дій відіграє основну роль у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх. Зазвичай від високопрофесійного виконання прокурором своїх обов'язків за посадою залежить подальша доля дитини. Тому, на наш погляд, правоохоронці, які працюють з дітьми та підлітками повинні пройти спеціальну підготовку для роботи у сфері ювенальної юстиції, а мають бути впроваджені обов'язкові програми,